אותיות

þad er

Hebreskt Stafrof

i

Islendskum Liodmælum

frammsett,

fyrer *Abecedarios* edur *Tyrones*,

sem lyst hafa ad læra Hebreskann Lestur,

til underbunings og frekare frammfara med tidinne,

i Þeckingu og Skilninge

innar Helgu Tungu.

Jón Thorkelsson

Af

Gunnlauge Snorrasyne,

Preste til Helgafells.

Þrykt i Kaupmannahøfn af Bokþrykkiara Stein.

1775.

LANDSBÓKASAFN
6881

אותיות
Othijoth, Stafrof.

Tala.	Mind og hliods-kraptur.	Nofninn.	Merkinginn.
1	א linaſte blaſtur-ſtafur.	Aleph. אָלֶף	So ſem אַלּוּף *Allupb*, þad er, foringe, þvi hañ er fyrſte ſtafur.
2	ב lint b edur v.	Beth. בַּיִת	Þyder hus, af mindenne, ſo ſem ſie ræfur golf og hlidveggur, inngaungur annars vegar.
3	ג gh edur lint g ſo ſem i ordenu dagur.	Gimel. גָּמָל	Af גָּמָל *Gamal*, ulfalde, hafande krippu a bakenu.
4	ד dh edur lint d ſo ſem i ordenu fader.	Daleth. דָּלֶת	So ſem דֶּלֶת *Deleth*, port, þad er ſem i nockurre portliking.
5	ה h.	He. הֵא	Nafned er af þeſs eiginlegu hliode.
6	ו eins og vort islendſka v́ *conſona*.	Vau. וָו	Krokur edur hake, af mindinne.

So

Tala	Mind og hliods kraptur.	Nøfninn.	Merkinginn.
7	ז sem lint ſ, eins og i ordenu vaſe.	Sajin. זַיִן	So ſem זַיִן *Sen*, ſkente edur vopn, hafande kylſu-mind.
8	ח sem ch edur ed griſka χ.	Chet. חֵית	Hefur nafn af ſinu eigenu hliode.
9	ט t.	Teth. טֵית	J ſama maata af hliodenu nefnt.
10	י *Jod consona* eins og i ordenu Jon.	Jod. יוֹד	Af יָד *Jad*, millebil edur rum, þvi þad er ſo ſmaatt ad þad fyller ei linubreiddina.
20	כ c eder ch.	Caph. כַּף	Af bugdunne, þvi כָּפַף *Caphaph*, merker ad beygia, og כַּף *Caph*, eitthvad ſem boged er.
30	ל l.	Lamed. לָמֶד	Af מַלְמַד *Malmad*, broddur, edur ſteikarateirn, hvørs liking þad hefur.
40	מ m.	Mem. מֵם	Nafn þeſs af hliodenu.
50	נ n.	Nun. נוּן	Sømuleidis af hliodenu.
60	ס sem upphafs ſ, eins og i ordunum ſigur, ſaudur.	Samech. סָמֶךְ	So ſem סָמוּךְ *Samuch*, ſifelldur, vidvarande, af סָמַךְ hiellt afram.

Tala	Mind og hliods-kraptur.	Nøfnin.	Merkinginn.
70	ע hardaste blaistur stafur likt sem ngh i kverkunum.	Ajin. עַיִן	Augu edur brunnur.
80	פ sem f eda ph.	Pe. פֵּא	Munnur edur andlit af þess mindar forme.
90	צ z edur ts.	Tsade. צָדֵי	Veidespiot, af likingu formsins.
100	ק k edur κ griskra.	Koph. קוֹף	Annadhvert af hliodenu, edur hringnum sem þad hefur, þvi קוּף *Kuph*, er ad gainga i kring.
200	ר r.	Resch. רֵישׁ	So sem ראשׁ *Rosch*, høfud.
300	שׁ sch.	Schin. שִׁין	Af שֵׁן *Schen*, tønn, so sem þritenntur stafur.
	שׂ lint s.	Sin.	
400	ת th edur *Theta* griskra.	Thau. תָו	Merke edur takmark hvar vid skal lenda, þvi þad endar stafrofed.

Literæ finales, edur Endastafer.

500. 600. 700. 800. 900. 1000.
ך Caph. ם Mem. ן Nun. ף Pe. ץ Zade. (א

Sectio

Sectio I.

Villtu læra, Vinur minn, vel ad lesa, hvar þu sier, Ebreskt mæled, adgiætinn, upphafs stafina temdu þier.

Þeirra form og þydingu, þar med nefnin venjuleg, ad þig set i øndverdu, auttu fyrer þier laungann veg.

Consonæ eru aller þeir, epter rød ad telunne, ecke nema tuttugu og tveir, teiknader i skriftinne.

(א) *Aleph lene aspirans*, annar (ב) *Beth*, sem stefnu be,. (ג) *Gimel*, (ד) *Daleth*, gefa ans, sem ge og de i Nordskunne.

Ecke so sem almennt vier, i upphafinu brukum nu, helldur þar sem ender er, og ordsins midia, hugleid þu.

(ה) *He* og (ו) *Vau*, sem ha og vaf, hiernæst (ז) *Sajin*, linu ſ, eins og vort er Islendskt skraf, i enda og midiu, giættu þess.

Epter þetta kemur (ח) *Chet*, kveded lint ad c og h, eins og Islendskt t er (ט) *Teth*, tidkast (י) *Jod*, sem Latinskra.

(כ) *Caph*, sem Griskra *Chi* er riett, kalla mattu (ל) *Lamed* el, (מ) *Mem* er m i mæled sett, mundu (נ) *Nun*, þad n eg tel.

(ס) *Samech* Islendskt upphafs ſ, (ע) *Ajin* blæs i kverkunum, (פ) *Pe* þar epter eignast sess, sem f, eda φ hia Grickiunum.

(צ) *Zade*, zeta, (ק) *Koph* er ku, kemur (ר) *Resch*, þad nefnest r, (שׁ) *Schin* og (שׂ) *Sin*, þo skulie ai, skal hinn same stafur þier.

Er

Er þeim punctur yfer smáur, adgreiner sa raustina, til hægre handar hann ef stær, heitir (ש) *Schin*, sem sch.

Ef til vinstre, er hann þa, sed lint og kallast (ש) *Sin*, sidast allra situr (ת) *Thau*, so sem *Theta*, ad ætlan min.

Fimm eru þeir, sem formed riett, færa ur reglumæltanum, (ך) *Caph*, (ם) *Mem*, (ן) *Nun*, (ף) *Pe*, (ץ) *Zade*, sett, seinast vist i ordunum.

Til minnis klárt þa kalla mætt, *Camnephez*, þo skrited sie; aptur Fim, æ annann hætt, aflængt bruka skapelse.

J litlum enda æ linunne, lærder tidum setia þa, alment giert þad er vid (ה) *He*, (א) *Aleph*, (ל) *Lamed*, (ם) *Mem*, og (ת) *Thau* a).

Þridiu Fim þu merkia mætt, minnis verda bokstafe, sem movera b) ecke ætt, allstadar i skriftinne.

Aleph, *Vau*, *He*, eirnenn *Jod*, *Ajin* lika fylgia ma, ef madur gyrnest minnisstod, ma *Ehevi* kalla þa.

Framar skal hier grein æ giørd, get eg orsøk hellsta sie, ad traudlega vor tungan hørd, tempra kann þad mælfære.

Vittu ad *Ajin* allstadar, æ med riettu ad moverast, einasta skal *Aleph* þar, onefnt vera, er hliodstaf brast.

Sleppa

---

a) Þessar Literæ kallast *Dilatabiles*.

b) Þegar eirn bokstafur er lesenn, kallast ad hann sie moveradur, enn sie honum sleppt, seigist ad hann *qviescere*; nefnast þar fyrer *mobiles* og *qviescentes*.

Sleppa er betra, enn biaga þar, bid eg vel þo giæter ad, hvar sierhvør þeirra sæte ar, feirna miked gagnar þad.

He in fine hvilast mar, ef hliodstafur ei medfylger, edur *Mappic* innanar, annars jafnan lesa ber.

Þegar *Vau* til þeckingar, þienar *Schurec* og *Cholem*, ei skallt lesa; enn allstadar, annarsstadar vel þad tem.

Þar sem *Jod* i enda er, enn undann gainga *vocales*, *Tsere* edur *Chirec*, sege eg þier, i soddan stodum þad ei les.

Eins i midiu orde *Jod*, undann fella stundum mar, ef aungva hliodstafs ar sier stod, og ecke finnst neirn punctur hiar.

Alphabeted alltsamann, yfer hofud skiptast fær, i vissa flocka Fimm med sann, Philebrææ þetta lær.

Aleph, *Chet*, sem *Ajin*, *He*, eiga stad i kverkunum c), *Ahacha* þeir uppnefne, edlast þvi i huganum.

Daleth, *Lamed*, *Teth*, *Nun*, *Thau*, tungann gierer ad minda riett d), *Datlenetb* þar auknafn ar, ætla eg lærder fære sett.

Caph, *Jod*, *Gimel*, *Koph* med lyst, kann ad skapa gomurenn e), af þvi *Giehak* uppnefnist, er þad minnis liettirinn.

Schin, *Resch*, *Sajin*, *Zade* hier, og *Samech* laga tennurnar f), *Saszarasch* þess auknafn er, uppdigtad, so feile ei þar.

Beth,

c) Þessar kallast *Gutturales*.
d) *Lingvales*. e) *Palatinæ*.
f) *Dentales*.

Beth, *Mem*, *Vau*, *Pe*, vørunum g), verdur tamt og næsta liett, *Bumaph* pier i paukanum, þessum nafn er fyrer sett.

A sig skal madur setia fast, ef sama er stafategundin h), i orde tidt þeir umskiptast, þott ein og sem sie meiningin.

Orden, linur, eirnen blød, at ad lesa vittu þad, ur hægre hende riett i rød, ræde hin vinstre þagnarstad.

Ebreskt bok ef berst ad þier, bregdst ei ókunnur vid þad, titill hennar aptast er, enderenn visar fremsta blad.

Þetta litid so skal senn, sagt umm Upphafs stafina, i visu nefna vil eg enn *Vocales* edur punctana.

Sectio II.

Hefur ei neina Hebreskt mæled hliodstafe, sem rietter stande i redinne.

Einasta Puncta er under standa og epter gæ i), stefunum, sem þeir hvila hiæ.

Þeir

g) *Labiales.*

h) Sømu tegundar] þad er sama *Organi*; Til dæmis אָנָה og עָנָה er sama, þvi א og ע eru sama *organi* nefnel. *Gutturales*, (*afflictus fuit*). צָחַק og שָׂחַק (*risit*) þvi צ og שׂ, hvertveggia *dentalis*, og kunna þvi ad skiptast um ꝛc.

i) Epter gæ] *Consonans* geingur alltid undan *vocali* i atqvædinu, so sem: בָּ *ba*, enn ecke *ab*: דִי *di*, enn ecke *id*: מֶ *me*, enn ecke *em* ꝛc.

Þeir eru ad tølu tiu riett, sem tiaie eg þier, fimm længer og so fimm stutter.

Kamez (ֽ) a *longum* kalla þeir, sem kenna oss, hefur liking sem hælfur kross.

Tsere (ֵ) e *longum*, sagt er punctar sieu tveir, strandleingis bæder standa þeir.

Kallast i longum *Chirec magnum* (ִי) kvæde i, er Jod og punctur under þvi.

Stundum, þo skialldann, stakur siest og stafenn *Jod*, misser, sem er hans stirktar stod.

Cholem (וֹ) o *longum* kallast riett, sem kenne eg þier, *Vau* og eirn punctur uppyser.

Optlega *Cholem* einstakt siest og eckert *Vau*, uppyser linu er þad þa.

Schurec (וּ) ù *longum* skal so minda: ad skrisa *Vau*, og innann i punctenn eirn þar hia.

a *breve Patach* (ַ) aller nefna ørt og greidt, þad er ei nema þverstrik eitt.

Er þo tvennslags, þad eina *verum*, annad senn, *furtivum* kalla froder menn.

Seirna skal kennt ad þeckia þad og þess brukun, allt epter lærdra awisun.

Segol (ֶ) e *breve* siæst opt punctar setter vel, ad tølu þrir i triangel.

Klient er i *parvum Chirec* (ִ) vist, med kiænsku sett, einstakur punctur er þad riett.

o *breve Kamez Chatuph* (ָ) nefnest kennsluverdt, allt eins og *Kamez* er þad giørt.

Hvørt fra ødru ad adgreina, sem umvardar, sidar gefst vel til vitundar.

u *breve* nær sem y er *Kibbuz* (ֻ) optsinnis, skrifast þrir punctar skackreitis.

Aung=

Aungvar *Diphtongos* Ebreſk tungann eiga maa, helld eg þar valla efa aa.

Inter Vocales enn nu telſt, þo ecke ſie, *Scheva* (:) brukad i ſkriſtinne.

Tveir punctar ſmaaer teiknaſt þad, ſem tidum ſker, hvor nidur undan ødrum er.

Skirlega tvénnſlags *Scheva* ſieſt i ſkriſtunum, kallaſt *ſimplex* og *compoſitum.*

Simplex conſonas ſundurleitar ſamteinger, ſem *vocalis* mille eingenn er.

Og þeim bokſtaf, ſem under ſtendur, atkvædid, aptan edur framan eikur vid.

Ad aptanverdu ef adderaſt, er audkenne, *compoſita ſyllaba* ſie.

Ad framanverdu ef feſtiſt vid, þeſs framt eg get, ſem *additamentum adhæret.*

Og ſo *compoſta ſyllaba* maa ſegiaſt þvi, *a poſteriori aut priori.*

Under *litera ultima* þad ecke er ſett, enn *ſubintellectum* ſegeſt riett.

Nema ef *Caph* i enda er, ſem opt maa ſiaa, *expreſſum Scheva* er þar hiaa.

Edur ef geingur undan *Scheva* annad næſt, hiaa *ultima* ſkrifad eirnenn fæſt.

Leſed er ſtundum, liggur tidum lika i hlie, med hrødum *ſono* heiter ĕ.

Lærdu ſo ſkickun lagleg verde leſtarens, ad kenna *mobile* og *quieſcens.*

Ab initio ad þvi kveda ut er heimt, enn ſidaſt i orde ſie þvi gleymt.

Lioſt epter hliodſtaf ſamgann *Scheva* leſaſt maa, utan ef *tonus* k) er honum hiaa.

Enn

Enn epter stuttann er þvi gleymt, ef ecke siest, *Meteg* l) vid þa *vocalem* sest.

Scheva post Scheva skal movera i skrifinu, utann seinast i ordinu.

Lika under þeirre *littera* þad lesa ber, sem *Dages forte* m) hefur hier.

Skrifad er þetta um *Scheva simplex*, skal nu þvi, *compositum* lioden komast i.

Vid *Patach*, *Segol*, *Kamez-Catuph*, klaart og riett, *Scheva* er tidum samansett.

Chateph-Patach (ֲ) sem *Chateph-Segol* (ֱ) kallast þa, og *Chateph-Kamez* (ֳ) muna ma.

Hveriar *vocales* hafa almennt hliod med sier, ecke *Scheva* þvi umbreiter.

Um *furtivum Patach* fyrr eg gat, sem fra skal nu, skyra betur so skilier þu.

Þad *sub ultimis Ajin*, *He*, og eirnenn *Chet*, margur Ebreskur mindast liet.

So þess *littera* (sem med *Scheva* samteingd þar,) af *penultima* penderar.

Hver *penultima* hliodstaf laungann hafa a, exceptum *Kamez* er þar fra.

Eke ma og *Kibbuz Schurecs* loco skrifad sie, i hinu næsta atkvæde.

Nær ad er kvedid, a þad *Patach* undann ga, *consonæ*, sem þad situr hia.

Þvert a mot vana *veræ & puræ vocalis*, skal þier og sagt til skirteinis:

Ad *verum Patach* alldrei er *sub ultima*, riett ma vita þa reglunа.

Sub

---

k) l) m) Sia sidar *Sect.* 3.

Sub penultima Patach Gnubba n) prentað sieſt, og *Chet* eður *Ajin* under ſetſt.

Skialldſeinged locó *Scheva* ſitur ſkrifað þa, þetta hæglega þeckia ma.

Ei nema *Thau* ſie *ultimum*, ſu aðferð ſker, með *expreſſum Scheva* under ſer.

Lika að þeckia *Kamez-Chatuph* kenna eg vil, ma þar bruka viſs merke til.

Ef að *ſyllaba ſimplex* er, i ſanuleika, *Kamez* finnſt langt og kallaſt a.

Aptur a mote i *compoſto* atkvæde, optaſt nær *breve* ætla eg ſie.

Það er að ſkilia, ef *Scheva* epter ſkundar ſier, með ſierhvoriu mote ſem það er.

Sive compoſitum, *ſive Scheva ſimplex* riett, oſkrifað, *vel expreſſe* ſett.

Framar ef *Dages forte ſeqvens* finnſt þar hia, hið ſama um það ſega ma.

Lika og ſo ef *Chateph-Kamez* (kenne eg þier,) i *breve Kamez* breiter ſier.

Exceptiones eru tvær, ſem inne eg fra, hvar *Kamez longum* kennaſt a.

Su er hin fyrre, ef ſamſett hefur *ſyllaba*, *tonum*, þa nefna attu a.

Nun það onnur ef *Metheg* ſtendur með i ſtað, við *Kamez* það, ſem kveda a að.

Battim lika, enn *Bottim* ecke, byriar þier, að leſa, hvar ſem letrað er.

Eins vil eg geta að optſinnis i orde nu, ecke er *Schurec*, þo ætler þu.

Helldur

n) *Gnubba* er ſama og *furtivum*.

Helldur er *Vau*, og hefur *Dages*, hvar fyrer, dobbel *consonam* kalla her.

Ecke *Vau Cholem* alltjafnt pienar, enn po sie, asamt fylgiande i atkvæde.

A pvi lika ad exprimerast ohikad, eins og *consona* i ødrum stad.

Pviad eins skedur petta vist, ad par sie hiaa, *vocalis* fyrr edur epteraa.

Paa eins aa stendur, og so *Jod* kann eiga sier, *Dages*, sem *Chirec* ecke er.

Af pvi i sama atkvædinu alldrei nein, skrifast *vocalis*, utan ein.

Petta um Puncta so skal sett, enn sidan maa, *Signis* og *Notis* segia fraa.

Sectio III.

Vil eg nockud vikia aa, vanda titla fleire, sem adgiæta eflaust maa, so athugenn verde meire.

J fyrstu *Dages* finnur stad, so sæest lestur riettur, audsien punctur eirn er pad, innan i stafe settur.

Petta tvennslags enn po er, pad eina kallast *lene*, annad *forte*, sidann sier, segia skal hvad piene.

Lene Dages linann staf, losar fast aa herda, enn *Dages forte* dregur ei af, og dobbel lætur verda.

Pad hid lina pionar sex, pecktum bokstøfunum, hvørium maalfars harka vex, i hliodsins verkfærunum.

Bregdur *Gimel*, *Beth* og *Thau*, breyter *Daleth* hliodum, *Caph* og *Pe* skal kallast paa, med klaarum rom og goduni.

Enn paa stafe orded riett, inne bunded getur, *Begadkephath* samansett, so pu muner betur

Ordsins

Ordsins fyrsta upphafs staf, ad sier *lene* tekur, ockurs hinn og nytur af, sem nya klausu vekur.

J enda eda midiu ad pad sie, ætla eg best so hente, ad undangeingnu skule pad ske, *Scheva qviescente.*

Øllum *forte* er tilsett, ad tvøfallda i skrafe, undanskilur reglan riett, *Resch* og kverkastafe.

Af *Begadkephath* eirn ef er, sem yfer *forti* tialldar, linleik hans fyrst burtu ber, beint sidann tvøfalldar.

Af pvi *lene* i sier pad, inne bindur lika, blifur visst i beggia stad, og brukar atferd slika.

Enn ad hyra hvert pad sie, hreirn er mæte kendur, ad alldrei *forte* i upphafe, nie epter *Scheva* stendur.

Helldur er *lene*, hvar sem pu, hitter pad tilbera, læt eg so ad sinne nu, sagt um petta vera.

A *Mappik* fyrr eg miñast ried, pa mælte um Alphabetid, sañlega purfa mun pvi med, ad meir sie uñ pad geted.

Pad eirn punctur og so er, innann i *He* (ה) *finali*, nær pad skrifad seinast sier, *sine omni vocali.*

Til merkis vera visst hann a, so vafe skule ei giørast, ad *He* par ecke hvilast a, helldur riett moverast.

Uñ *Metheg* eirnen giørde eg greidt, geta i kvæde minu, pad er lited standstrik eitt, (ב) stadsett under linu

Og eirn snilldar *accentus*, i orda frambúrdinum, hia rædu-*Rhetoribus*, riett ei kunnur hinum.

Hvar hliodstafur einhver er, *ante Scheva* settur, *Metheg* allopt medfylger, sem mæte hliodsins riettur.

Eitt er merked *Makkeph* enn, millum orda tveggia, pverstrik langt, sem syner seun, samteingingu beggia.

Likt sem eitt ord eiga pvi, med aungva bid a mille, framtalast, so selde i, fare mælsku snille.

Tonus alltid ætla eg sie, ordinu til pienustu, i ad-uhvoriu atkvæde, af tveimur sidustu.

Ef

Ef hann sidsta atkvæde, ad sier teked getur, ank-nefnt *Milra* wila eg sie, ord so pecfest betur.

Annars *Milel* nefnest nu, ef næst hinu sidasta, *tonus* veru-bio sier bu, bregdst ei reglann fasta.

Accentus pad optast nær, audsyner i linu, hvoriu atkvæde filgia fær, ad fornu lage sinu.

Enn *accentus*, Ebresker, imisleger finnast, ysred lited eg po hier, ad pai kann ad minnast.

Yser linu sumer senn, sæte hliota ad fanga, bok-stofunum adrer enn, under nedan hanga.

Regios nockra reikna menn, i rite nefnda vera, enn *ministros* suma senn, med sundurdeiling bera.

Peirra nefn og minder med, mier er bægt i kvæde, uppteikna, so audskiled, øllum verda næde.

Upphafsord i Ebresku, eru *radix* kollud, med priggia stafa stillingu, stendur riett ospiøllud.

Præteritum optast er, ordsens fyrsta vera, af pvi drenger driugum hier, *derivata* giøra.

Pai sem *radix* pecfest af, og piena sier hun læt-ur, *radicales* halld og haf, hvørs ords fyrstu rætur.

iotast stundum adrer ad, sem aukastafer rietter, og *serviles*, peir fyrer pad, pvi eru nafnsetter.

Enn eg visa verd nu pier, til vitra manna boka, sem olærda alla hier, eiga ad giøra kloka.

Afsett hafde eg ecke pvi, æfram leingra hallda, kann i visur komast i, kunnættan margfallda.

Vegna pessa verdur pu, sem villt Ebresku læra, boka forskrift nema nu, i nyt pier sidan færa.

Eg til minnis unglingum, upp hef teiknad petta, bydei nema bernunum, sem biarga sier vid lietta.

Hætte eg Stafrofs visur vid, verdur ending lioda, Vellærda i vinsemd-bid, virda mier til goda.